

ÚJ SZÉCHENYI TERV

www.melyszegenyseg.hu info@melyszegenyseg.hu

ÖSSZEFOGLALÓ A 2012. FEBRUÁRJÁBAN MEGTARTOTT 3 TERÜLETI MŰHELY EREDMÉNYEIBŐL

Dél-dunántúli műhely
Alsómocsolád
2012. február 22.

Észak-magyarországi műhely
Hidasnémeti
2012. február 21.

Alföldi műhely
Hajdúböszörmény
2012. február 28.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

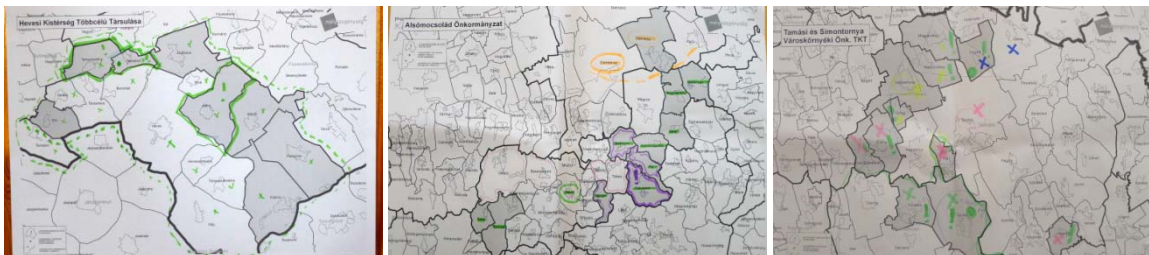
A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A TÁMOP 5.1.3. program 1. komponensének konzorciuma vállalt feladataival összhangban 2012 februárjában elindította szakmai műhely sorozatát. A program teljes időszakában negyedévente területi, félévente tematikus alapon szervezünk szakmai találkozót a 2. komponens megvalósítói számára. A közös munka kezdeteként 2012. februárban 3 darab egynapos területi műhelyre került sor, amelyek lehetőséget adtak valamennyi programmegvalósító számára a területileg hozzá közel eső projektek megismerésére. A területi műhelyek alapvető célja, hogy lehetőséget teremtsenek a 2. komponens pályázói közti tapasztalatcserére, és ezzel megalapozzák a további együttműködések és a mindenki számára hasznos eredmények felhalmozását.

Az első műhely a programmegvalósítók bemutatkozása, illetve a projektek bemutatása mellett a kezdeti szakaszban tapasztalt nehézségeket veszi számba, illetve két olyan témát dolgoz fel, amelyek alapvetően meghatározhatják a programok kimenetelét, sikerességét. Ezek közül az első a mélyszegény célcsoport bevonásának szempontjait és eszközeit járja körül, a második pedig a program során kialakítandó kommunikációs csatornákkal kapcsolatos lehetőségeket azonosítja.

Jelen összefoglalóban közöljük mindazokat az értékes ötleteket és gondolatokat, amelyek a három műhely során az érintett témákban felszínre kerültek. Az összegyűjtött elgondolásokat logikailag csoportosítottuk, így azokat nem kötjük sem egy-egy konkrét akcióterülethez, sem a három műhely valamelyikéhez. Összefoglalónkkal inkább azt a palettát szeretnénk visszaadni, amely tartalmazza a különféle programok hasonló kihívásokra adott válaszait.

Hangsúlyozni szeretnénk, hogy jelen összefoglaló nem egy 'jó gyakorlat gyűjtemény'. A programok többsége csak most indul, a tervezett tevékenységek próbája még hátravan. A megvalósítást végigkísérő szakmai műhelyek egyik legfontosabb célja, hogy folyamatosan megosszuk egymással a program során gyűjtött tapasztalatainkat és közösen azonosítsuk a sikeres és kevésbé sikeres tevékenységeket.

1.) Az akcióterületek összeállítása, a programok kidolgozása, a stábok felállása

Az akcióterületek bemutatásakor a résztvevő programmegvalósítók a települések kiválasztásának szempontjait, a legrosszabb helyzetű települések és településrészek körét, az esetleg kimaradt rászoruló településeket és a szociális ellátórendszerek körzeteit emelték ki. A programok összeállítása és stábok felállítása kapcsán a típusproblémákat, felmerült nehézségeket beszéltük meg.

Az akcióterületekkel kapcsolatos általános megállapítások a következők:

- ✓ A jogosultságot szabályozó 1. és 2. lista többnyire tükrözte a valós rászorultsági helyzetet, ennek ellenére a lista-szabályok betartása okozott nehézségeket:
 - volt, ahol rossz helyzetű települések nem szerepeltek a listán, ezért ezek nem kerülhettek be a programba;
 - az 1-es és 2-es listás települések arányának betartása miatt a településekért folytatott „versenyben” egy 1-es listás település elvesztésével esetleg több 2-es listás településről is le kellett mondani, illetve adott esetben „torzultak” az akcióterületek, az arányok megtartása érdekében térségileg szervesen nem illeszkedő települések is bekerültek.
- ✓ Az előírt minimális lakosságszám (5000 fő) az aprófalvas térségekben igen nagy számú települést jelent, amely megnehezíti a program megvalósítását
- ✓ A polgármesterek és képviselőtestületek együttműködési szándéka, mint kritikus feltétel, jelentette a legtöbb problémát:
 - gyakran éppen a legrászorulóbb települések polgármesterei zárkóztak el az együttműködéstől;
 - az önkormányzati választás miatt cserélődő polgármesterek és testületek új helyzetet teremtettek a pályázatírás közben: egyesek kiléptek, mások csatlakozni szerettek volna;
 - a polgármesterek számára nem mindig tudatosult, hogy csak egy projekthez csatlakozhatnak, így egyes települések két helyen is szerepeltek; ezeknek végül választaniuk kellett, ez azonban nagyban befolyásolta mindkét érintett projektet;
 - a polgármesterek nem tudhatták, hogy hány projektelőkészítő csapat fogja megkeresni őket, amiből különféle félreértések és bonyodalmak keletkeztek, ill. kibontakozott egyfajta verseny a településekért; ez természetesen nem szolgálta a szakmaiságot és a területi kohézió elveinek érvényesülését;
 - sok esetben azonos térségben több akcióterület is kialakult, de nem minden projekt nyert; így végül olyan rossz helyzetben lévő települések is kimaradtak a programból, amelyek egyébként egészen közel fekszenek nyertes akcióterületekhez,
 - helyenként azonos területen több térségi fejlesztést végző szervezetnek voltak korábbi kapcsolatai, így létrejöttek egymásba fonódó, gyakorlatilag azonos területen, mozaikosan megvalósuló projektek.

A fenti felsorolás a problémás, vagy legalábbis kihívásokkal teli helyzeteket tartalmazza. Emellett természetesen sok esetben az akcióterületek korábbi munkakapcsolatok, közös térségi gyökerek (pl. egy kistérséghez v. a szociális alapellátások terén egy ellátóközrethez való tartozás) alapján álltak össze és megfelelnek a projektgazdák előzetes szakmai elvárásainak.

A programstábok felállításának nehézségei:

- ✓ A leggyakoribb problémákat a pályázatok összeállítása és a programok elindulása közt eltelt másfél év okozza. Az alapesetek a következők:
 - a pályázatot külső pályázatíró cég készítette, a jelenlegi megvalósító stáb abban nem vett részt, így a programot utólag kell értelmeznie;
 - a pályázatot helyiek részvételével készítették el ugyan, de az abban résztvevők részben vagy egészben már nincsenek a térségben vagy az adott munkakörben;
 - az eredetileg pályázó konzorcium egyes tagjai kiléptek (pl. polgármester-csere miatt), vagy kiestek (pl. csőd vagy köztartozás miatt), így új konzorciumi partnereket kellett bevonni (ez még főpályázói szinten is előfordul);
 - az eredetileg nevesített szakértők a pályázat beadása óta eltelt időben más munkát vállaltak, így a program szakemberhiánnyal küzd.
- ✓ A stábok összeállításánál nehézséget jelent a helyi szakemberhiány, illetve az „ingázó” szakemberek alkalmazásának problematikája. Erre válaszként természetesen sokfajta előremutató megoldás is születik, pl. helyi segítők, mentorok kiképzése a program során.
- ✓ A stábok összeállításánál gyakori probléma a vidékfejlesztő/területfejlesztő szakember munkakörének, feladatainak meghatározása.

2.) A célcsoport kiválasztásának, bevonásának szempontjai és technikái

A projektek mélyszegény célcsoportjának kiválasztása és bevonása a program kardinális pontja. Az egyes projektek jelentős eltéréseket mutatnak a bevonás/kiválasztás stratégiáit tekintve. A bevonással kapcsolatos alapvető kérdésekre kerestünk lehetséges válaszokat:

Milyen intézményeken/kapcsolati hálókon keresztül történik a kiválasztás/bevonás? Milyen szempontokat mérlegelnek a bevonandók kiválasztásánál? Vannak-e közösségi események, amelyek (mindkét fél részéről) a döntéshez vezetnek, esetleg közösségi „döntés”? Vannak-e területi szempontok, hangsúlyok, vagy minden települést egyformán kezelnek?

A bevonással/kiválasztással kapcsolatban felmerült különböző szempontok:

- ✓ Erőforrás-koncentráció: kevesebb családra koncentrálva nagyobb eredményeket lehet elérni; a bevonandó családok számát a program által biztosított szociális munkások és mentorok kapacitásához igazítják;
- ✓ Ha ez egy „minta-projekt”, akkor „minta-családokat” választanak ki; a rajtuk tesztelt módszertannal később újabb családokat is be lehet vonni, illetve a sikeres családok példaként húzhatják a többit;
- ✓ A legelesettebbek bevonására törekednek: az alapszolgáltató a megszokott praxissal nem kezelhető családokat adja át;
- ✓ Közösségi programelemekkel a teljes települési lakosság megszólítása (ez gyakorlatilag minden programban szerepel);
- ✓ A program erőforrásainak optimalizálása érdekében több körben végzett bevonás (9 havonta összesen háromszor);
- ✓ Nyitva hagyott kör, bármikor csatlakozhatnak újabb családok; folyamatos „toborzás”; kikerülő/újjonnan csatlakozók;
- ✓ Egy településen minimum két család, hogy ne legyenek „egyedül”;
- ✓ Programelemenként, programtevékenységenként eltérő számú bevonandó (a bevontak eltérő tevékenységen és intenzitással vesznek részt a programban);
- ✓ A bevont családok tagjai számára eltérő programelemek biztosítása (pl. gyerekprogramok, nőket célzó programok stb.)
- ✓ A bevonandó családok számának megoszlása a települések között:
 - szociális helyzet v. a mélyszegények száma alapján súlyozni a településeket, s így településenként eltérő mértékű bevonást valósítani meg;
 - minden településen azonos számú bevont, esetleg lakosság-arányosan kiszámolva a településekre eső bevontak számát; ezzel elkerülhető a polgármesterek esetleges konfliktusa;
 - a települési igényfelmérések alapján a településeken megvalósított tevékenységek körét lehet differenciálni, és ehhez igazítani a bevonandók számát;
- ✓ Gyakori szempont: együttműködési készség, motiváltság (ennek hiányában a projektindikátorok teljesülése veszélybe kerülhet);
- ✓ Korábbi programok „klienseinek” előnyben részesítése;
- ✓ A projektindikátorok biztos teljesülése érdekében az indikátorban meghatározottnál nagyobb számú (30-50%-kal több) család bevonása.

- ✓ A program céljaihoz illeszkedő speciális bevonási szempontok alkalmazása (pl. nők, többgyerekes családok előnyben részesítése); vagy életkori, iskolázottsági arányok előzetes meghatározása alapján;

A bevonás/kiválasztás különféle technikái:

- ✓ Közösségi jellegű bevonás: közösségi beszélgetések, közösségi események („nem mindenki szeret beszélgetni”) során körvonalazódik, hogy mely személyek/családok jelentkeznek vagy vonhatók be;
- ✓ Bevonandók körének meghatározása (kiválasztás) helyi informátorok – elsődlegesen szociális szakemberek (családsegítők, gyermekjólétisek, védőnők), önkormányzat/CKÖ, pedagógusok – információi alapján, ezt követően célzott bevonás/megkeresés;
- ✓ Helyi mentorok saját kapcsolati hálójukon vagy korábbi munkák során kialakult viszonyaikon keresztül jutnak el a potenciálisan bevonandó családokhoz; személyes, bizalmi megkeresés;
- ✓ Bevonandók körének bővítése hólabda-módszerrel;
- ✓ Alapos, mindenkire kiterjedő bemeneti állapot- és szükségletfelmérés (interjú, kérdőív) után meghatározott objektív szempontok szerinti szelekció: kit vonnak be, kit milyen programelembe vonnak be;
- ✓ Kommunikációs csatornákon és közösségi eseményeken (esetleg „toborzó eseményeken”) meghirdetett tevékenységre önkéntesen jelentkezők bevonása (kétséges persze, hogy a legrászorulóbbakat eléri-e)
- ✓ A bevonás formalizálása: 1) jelentkezési lap/szándéknyilatkozat, 2) általában írásos megállapodás/szerződés, 3) állapot- és szükségletfelmérés, 4) egyéni fejlesztési tervekben rögzített célok

A felsorolt bevonással/kiválasztással kapcsolatos szempontok és technikák általában keveredve, vagy egymást kiegészítve jelennek meg a futó programokban. A projekt által biztosított kapacitások mérlegelése, valamint az indikátorok teljesítésének kényszere mellett általában fontos szempont az is, hogy senki ne érezhesse magát a programból kizártnak, s így a program megvalósítása a lehető legkevesebb helyi konfliktust generáljon.

3.) Kommunikációs szükségletek, lehetőségek és eszközök a program során

Az ország hátrányos helyzetű térségeire jellemző társadalmi és politikai helyzetet ismerve előfeltevésünk, hogy a program során a jól szervezett kommunikáció a siker egyik fő kritériuma. A projektek 2-3 konzorciumi partner bevonásával valósulnak meg, számos együttműködésre elköteleződött partnerrel, köztük a térség polgármestereivel. A szakmai megvalósítás 3 szakma együttműködésében, az érintettek aktív bevonásával történik. A mélyszegény rétegek problémáinak konzerválódása gyakran a kommunikációs tér hiányára vezethető vissza, s ebből születnek a nem a valós szükségletekre válaszoló fejlesztések és a növekvő előítéletek is.

A projekttel kapcsolatos kommunikáció tekintetében alapvetően megkülönböztethetjük a (1) működéshez szükséges, a (2) bevonáshoz szükséges, a (3) kifelé történő, a (4) többi projekttel fenntartott, valamint (5) a fejlődés érdekében a térségben hiányzó kommunikációt.

A műhelymunkák során a fejlesztés különböző szereplőihöz rendeltünk kommunikációs szükségleteket ill. lehetséges eszközöket.

Projektstábon belüli, a működéshez szükséges kommunikáció:

- ✓ Flottás telefon (ingyenes hívás, konferenciabeszélgetések akár a terepen)
- ✓ Email-listák, köremailek, skype
- ✓ Közös web-es munkafelület, közös adatbázis
- ✓ Szakmai team ülések, stábülések (hetente, kéthetente v. havonta)
- ✓ Heti esetmegbeszélés a mentorokkal
- ✓ Személyes napi kapcsolat

Projektstáb tájékoztatása a konzorciumi partnerek, döntéshozók, együttműködő partnerek felé:

- ✓ A projektmenedzser rendszeres (kétheti v. havi) személyes tájékoztatása
- ✓ Havi előrehaladási jelentések, szakmai beszámolók készítése
- ✓ Rendszeres projekt-tájékoztató a társulási üléseken
- ✓ „Településvezetők klubja” a polgármesterek tájékoztatására és aktív bevonására
- ✓ Kommunikációs szempontok: előnyök/értékek kommunikálása, elvárások folyamatos kezelése, reális szinten tartása

A projektstáb és a szakmai partnerek együttműködését erősítő kommunikáció:

- ✓ Projektirányító bizottság létrehozása és rendszeres ülése
- ✓ Rendszeres szakmai egyeztető fórumok, negyedévente partneri találkozók
- ✓ Szociális kerekasztal
- ✓ Civil kerekasztal
- ✓ Innovációs műhely a szakmák közti együttműködések elősegítésére
- ✓ Álláskereső fórum a munkaügyi központ bevonásával
- ✓ Tanulókörök, közös képzések szervezése, kommunikációs tréningek

A projekt bemutatása kifelé, a térség társadalma felé történő kommunikáció:

- ✓ Logó, molinó, jelmondat, arculat kialakítása (szempont: pozitív üzenetű kommunikáció létrehozása)
- ✓ Kötelező tájékoztató táblák
- ✓ Projekt-honlap
- ✓ Települési honlapokon projekt-„fűl”
- ✓ Bemutató kiadvány, szórólap
- ✓ Bemutató kisfilm
- ✓ Előre elkészített sajtóközlemények (és/vagy sajtóanyagok visszakérése ellenőrzésre a megjelenés előtt)
- ✓ Rendszeres nyomtatott hírlevél, projektújság kiadása
- ✓ Szereplés helyi tv-ben, rádióban
- ✓ Települési fórumok szervezése

A mélyszegény réteg felé történő kommunikáció:

- ✓ Személyes kapcsolat, személyes tájékoztatás
- ✓ Tájékoztatás közösségi eseményeken, „klubok” szervezése
- ✓ Kommunikáció a kisebbségi önkormányzaton, roma civil szervezeteken vagy más, a közösség számára hiteles személyeken keresztül
- ✓ Projektújság, szórólap, hírlevél (újság elkészítése a célcsoport bevonásával – írások, saját fotók, gyerekrajzok stb.)
- ✓ Plakát
- ✓ „Mélyszegény kerekasztal” (nem ezzel a névvel)

Kommunikáció más TÁMOP 5.1.3-as projektekkel, egyéb párhuzamos szakmai programokkal:

- ✓ Szakmaközi megbeszélések szervezése
- ✓ Területi műhelyek
- ✓ Kapcsolat a közös ügyfeleken, volt munkatársi viszonyokon keresztül (párhuzamos szakmai programoknál)

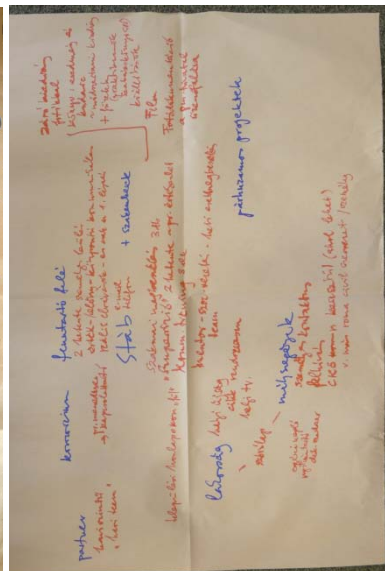
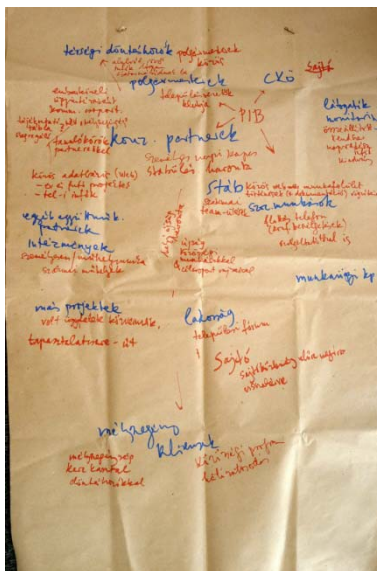
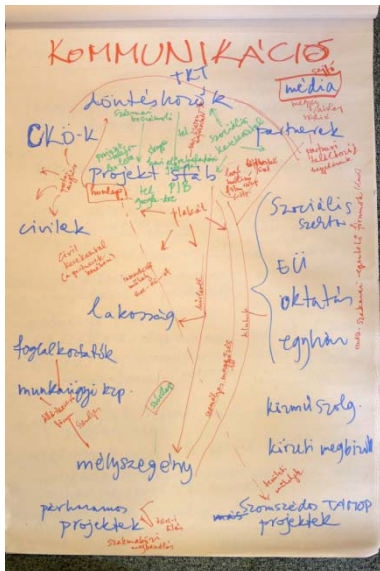
A projekt eredményeinek kommunikálása:

- ✓ A projekt tevékenységeinek folyamatos fotós és filmes dokumentációja
- ✓ Záró kiadvány, könyv (az eredmények és a tanulságok hiteles közvetítésével)
- ✓ A projekt tevékenységeit alapul véve bizonyos témákat érintő praktikus füzetek kiadása
- ✓ Fotódokumentációs tárlat a polgármesteri hivatalok hirdetőtábláján
- ✓ Kiállítások szervezése a fotós és egyéb dokumentumokból

További kommunikációs szempontok elsősorban a program esetleges negatív megítélésének megelőzésére:

- ✓ Pozitív kommunikáció: a negatív tartalmú „mélyszegény”, „felzárkóztatás”, „ügyfél/kliens” kifejezések helyett „összefogás”, „támogatás”, „közösség” stb.
- ✓ Őszinte kommunikáció – a problémák néven nevezése (a mélyülő szegénység ma amúgy is közbeszéd tárgya, ezt ki lehet használni)
- ✓ Az elvárások tisztázása – mit ad, és mit nem ad (pl. pénzt) a program
- ✓ A programok első hallásra magas támogatási összegének helyes kommunikációja: az összeget 30 hónapra, több településre, több tevékenységre, több szakember alkalmazására lebontva kell értelmezni

- ✓ A félrevezető sajtóvisszhang megelőzésére saját sajtóközlemények kiadása, esetleg a programot régiós szinten kommunikáló közös sajtóközlemény létrehozása; a félreértések, félretájékoztatás megelőzése érdekében megjelenés előtt a cikkek visszakérése ellenőrzésre
- ✓ Érték-, eredmény-központú kommunikáció: a semmitmondó és hiteltelen „mélyszegények integrációja” kifejezés helyett kommunikáljuk a valós eredményeket (pl. életvezetési technikák fejlődése, önellátás erősödése stb.)

Hidasnémeti, 2012.02.21.

Alsómocsolád, 2012.02.22.

Hajdúböszörmény, 2012.02.28.

